

Ročník XXIII.

duben 2014

číslo 4

Útěk II.

Ach moje srdce
jsme stále na útěku

Jak všichni bezelstní
co míří do ciziny
vyhnanci svého strachu
a temných nocí plných snů
Jsme na útěku bez poslání
bez hvězdy pokoje
a bez oázy míru
bezhlaví smutní
sobě odcizení

Ach srdce unavené
kdy spočineme
v závětrí u pramene

Bohumil Pavlok

Úvodem

Evropští biskupové vyzývají k budování Evropské unie. Politici mají bdít nad bezpečností států a světa. Putina podcenili. Zřejmě díky Obamovi zatím nedošlo k okupaci Ukrajiny. Evropané jsou slabí skoro jako před válkou a rozmazlení jako nikdy. Mnozí Ukrajinci jsou odhodláni vzít svůj osud do svých rukou. Za co bychom my byli ochotni položit život? Jen pár lidí zná řeč Velikonoc. Nebylo to poprvé ani naposled, kdy byl zbožnými lidmi obětován nevinný. /v

NEPRAVOSTI VEZME NA SEBE

(Isai 53,11 b)

Počátkem sedmdesátých let se v jedné mé farnosti udála dvojnásobná loupežná vražda. „Zbytečná“ – vrah v domku svých obětí očekávané peníze nenašel. Byl oběšen a rodině po něm zůstala jen hanba. Jeho syn se oženil, přijal jméno své nevěsty a po čase se odstěhoval do Německa. Neunesl hřích svého otce. V téže obci se staly ještě dvě další vraždy, pachatelkou byla nenápadná starší žena. To už starosta nevydržel a odstoupil. Nechtěl na sebe vzít špatnou pověst své obce.

Co by měla udělat hlava státu, který je na prvním místě v korupci, alkoholismu a zločinnosti? Má odstoupit, utéct od toho všeho, nebo na sebe vzít hříchy svého národa? A co papež? Otevře tajný archiv svého úřadu a co se vše odtud dozví, co od šeptandy v Kurií? Uslyší o tolika aférách kléru na celém světě, o pohoršení způsobených katolíky, kteří by měli být světlem světa! Má právo utéct od toho všeho nebo na sebe vzít všechny hříchy církve? Vážení, nezbývá mu nic jiného, než zůstat a následovat svého Mistra. Ten – dle svědectví Jana Křtitele – vzal na sebe hříchy světa. Celého světa; od jeho počátku do jeho konce. Hříchy skryté, tajné, i hříchy veřejně známé... Bude se z toho jednou potit až krví: jen on zná dno té nezměrné bídy. Leč on je poslán naplnit plán svého Otce: oslavit člověka. Bude ho hledat i za cenu vlastního života. Stane se reprezentantem lidstva, dokonce si dá jméno Syn člověka ... Dobří budou jeho radosti, zhoubné bujení ozáří a uzdraví Zmrtvýchvstáním. Dějiny jsou Jeho i naše. Deo gratias!

Jan Rybář

Je nutno pozvednout lidské srdce
a připomenout mu kromě solidarity,
soucitu a obětavosti také odvahu,
čest a naději.

Věra Chytilová v r. 1963

Radím ti, abys u mne nakoupil
zlata ohněm přečištěného,
a tak zbohatl; a bílý šat,
aby ses oblékl a nebylo vidět
tvou nahotu;
a mast k potření očí, abys prohlédl.

(Zj 3:18)

Poesie

- opomíjená
- nedotknutelná
- neprobuzená
- zapomínaná
- čekající
- nepovšimnutá
- zasutá
- opovrhovaná
- každodenní
- na očích
- neočekávaná
- nenalezená
- přístupná pro každého

Jiří Kolář

ROZETNOUT SVOU DUŠI

V Bibli nejsou věci černobílé, nikdo není ani absolutně dobrý, ani absolutně špatný, hrdinové mají své chyby a zbabělci své ctnosti. Těhotná Hagar se posmívá neplodné Sáře, Sára šikaneje Hagar, Abrahám k tomu mlčí, a když je pak dohnán k činu, vyžene Hagar i se synem Izmaelem, o němž Bible explicitně zmiňuje, že jej Abrahám miluje, Jákob podvede Ezaua, Lában podvede Jákoba, Jákob po čase Lábanu, Mojžíš nevstoupí do zaslíbené země. Král David svede Batšebu, manželku Chetity Uriáše. Uriáše nechá David zabít mečem a s Batšebou se dopustí cizoložství.

Jak jednoduché je sedět v křesle a z pohodlí domova rozdělovat svět na bílé a černé, na nás pravověrné a na ty ostatní, jak je jednoduché zasednout na trůn Boží a ukazovat prstem doprava a doleva. Vtip je v tom, že to je opravdu práce Boží, a jednou to tak bude, ale teď, zde na zemi, máme každý v sobě koukol i pšenici, zlo i dobro, každý z nás jsme trochu Abrahámem, Jákobem i Mojžíšem, Petrem i Jidášem, se vším, co k tomu patří, každý máme v sobě nejen marnotratného, nýbrž především i staršího syna. Pokušením všech tyranů a hrůzovládců bylo ty zlé vykořenit, vyplet z povrchu země, a to jak v církvi svaté, tak ve společnosti. Na důsledky se jezdíme dívat každý podzim s našimi mediky do Auschwitzu.

Je zvláštní tajemství duchovního života, že všechny ty dlouhé hodiny modlitby, mše svaté a tisícovky růženců se mohou stát pružinou, která člověka katapultuje k nebi, jen je-li v každém okamžiku letu přítomna pokora. Jinak se stávají navršenou zdí, stěnami, do nichž se člověk uzavře a kde je opravdu jen sám se sebou a s karikaturou Boha, které slouží. „Malují grimasy a piší pod to ‚Bůh‘!“ stěžuje si Viktor Emanuel Frankl.

Ve své hrůze je to vidět v podobenství o marnotratném synu. Starší syn, přestože celý život žil v domě svého otce, slyšel jej, viděl jej při práci a rozmlouval s ním při jídle, slyšel jeho vyslovené i nevyřčené obavy a úzkosti o osud mladšího bratra, spolu se svým otcem se za mladšího bratra denně modlil a viděl otce mnohokrát, jak v podvečer vychází na plochu střechu domu, odkud vyhlíží, zda se přece jen a proti vší naději mladší syn neobjeví – tento starší syn se nakonec rozhněval a nechtěl vejít. Proč jen starší bratr nevběhl po práci do domu, když z dálky uslyšel hudbu a tanec, a bratra s úlevou a pevně neobjal? Co se to vlastně stalo, že se starší bratr nerozběhl k domu, nerozkopl dveře a nezakřičel radostí? Tvůj bratr se vrátil!

Příběh staršího syna je příběh člověka, jenž přesně ví, kdo bude v nebi a kdo v pekle, a zatím se, když po smrti zjistí, že je to jinak a že on sám není organizátorem nebeské hostiny. Jsme schopni připustit, že křesťanství je chození do kostela, modlitby a přistupování ke svátostem. Že křesťanství rozetne mou duši a až do krajnosti napne mé síly k odpuštění, velkorysosti, lásce, jako bychom nevnímali.

Marek Orko Vácha

PROHLÁŠENÍ COMECE K EVROPSKÝM VOLBÁM 2014

Katolíci biskupové EU zveřejnili své prohlášení k blížícím se evropským volbám. Ujišťují v něm o své podpoře evropského projektu a rovněž povzbuzují všechny občany EU, aby se ve dnech 22. až 25. května (v ČR 23. – 24. května 2014) vydali k volebním urnám a do té doby se zapojovali do konstruktivního dialogu se svými europoslanci i s těmi, kdo kandidují do Evropského parlamentu.

COMECE zároveň vyzývá všechny biskupské konference EU, aby text tohoto prohlášení přijaly za svůj buď tak, že ho použijí jako celek, nebo se jím inspiroují pro vlastní prohlášení před volbami.

Text prohlášení:

Ve dnech 22. – 25. května 2014 se budou konat volby do Evropského parlamentu. Jejich výsledek ovlivní legislativu EU na dalších pět let, a bude tak mít zásadní vliv na ty, kdo v následujících letech unii povedou. Je důležité, aby se občané EU zapojili do tohoto demokratického procesu a v dané dny odevzdali svůj hlas. Čím vyšší bude volební účast, tím silnější základ bude pro tuto novou legislativu položen.

Období před volbami nabízí celé evropské společnosti příležitost k debatám nad klíčovými socioekonomickými otázkami, které budou utvářet EU v následujících letech.

Jako biskupové sdružení v COMECE cítíme povinnost nabídnout voličům v EU pomoc při formování jejich svědomí a chceme tak učinit tím, že se zaměříme na některé klíčové otázky a posoudíme je z hlediska sociální nauky katolické církve.

Ačkoliv se, v prvé řadě, obrácíme k těm občanům EU, kteří jsou katolíci, přesto doufáme, že naše rady mohou dojít sluchu také u všech lidí dobré vůle, kterým záleží na úspěchu evropského projektu. Stejně tak doufáme, že náš hlas se donese i k těm, kdo se ucházejí o mandát v Evropském parlamentu.

Nejprve chceme upozornit na několik obecných úvah:

1. Využít svůj volební hlas je právem a povinností každého občana EU. Miliony mladých lidí budou při této příležitosti volit vůbec poprvé – někteří z nich stále studují, jiní už figurují na pracovním trhu, avšak velká část jich je, žel, nezaměstnaných. Vybízíme proto mladé lidi, aby vyjádřili svůj názor jak tím, že se zapojí do politických debat, tak především svou účastí ve volbách.

2. Je důležité, aby si ti, kdo usilují o zvolení nebo znovuzvolení do Evropského parlamentu, byli vědomi probíhající bankovní a hospodářské krize, která začala v roce 2008. Papež František upozorňuje veřejnost na těžký úděl chudých a zranitelných osob, mladých a postižených lidí, ale také těch, kdo byli do chudoby uvrženi právě zmíněnou krizí. Počet „nově zchudlých“ přitom závratným tempem roste.

3. Obsahem křesťanského poselství je naděje. Věříme, že inspiraci evropského projektu se stala ušlechtilá vize lidstva. Jednotliví občané, jejich společenství i celé národy a státy musí být schopny odložit stranou své dílčí zájmy a usilovat o společné dobro. Papežská exhortace *Ecclesia in Europa*, kterou vydal roku 2003 papež Jan Pavel II., hovoří o naději a s podobnou pevnou vírou v lepší budoucnost kráčí církev vstříc evropské výzvě.

4. Jednou z přirozených ctností, které jsou pro křesťanskou spiritualitu klíčové, je střídmost. Kultura umírněnosti musí utvářet jak sociálně-tržní hospodářství, tak politiku životního prostředí. Musíme se učit žít tak, že budeme vlastnit méně, ale přitom zajistit, že ti, kdo se nacházejí ve skutečné chudobě, dostanou spravedlivější podíl.

Existuje dále několik oblastí politiky EU, na něž bychom své spoluobčany rovněž rádi upozornili:

1. Důležité je, aby stále intenzivnější posun k jednotě v rámci EU neznamenal oslabení principu subsidiarity, základního pilíře jedinečné rodiny národů a států, které tvoří EU, a zároveň neohrozil dávné tradice, jež v mnoha členských státech přetrvávají.

2. Dalším pilířem EU, ale také principem stojícím v základu katolické sociální nauky, je solidarita. Ta by měla utvářet politiku na všech úrovních napříč celou Evropskou unií – mezi národy, regiony i skupinami. Nová realita se ve svém jádru musí opírat právě o solidaritu.

3. Je třeba si uvědomit, že v základu všech oblastí sociální a ekonomické politiky je idea člověka, zakořeněná v hlubokém respektu k lidské důstojnosti. Je nutné chránit lidský život od okamžiku početí až do přirozené smrti. Rodina, jako základní stavební prvek společnosti, se musí těšit dostatečné ochraně.

4. Evropa je kontinentem v pohybu, a proto migrace – jak vnitřní, tak zvenčí – ovlivňuje život jedinců i celé společnosti. EU má jednu společnou vnější hranici. Odpovědnost za přijímání a integraci imigrantů a těch, kdo žádají o azyl, tak musí v přiměřené míře nést každý ze členských států. S imigranty musí být při jejich vstupu na území EU zacházeno humánně, je třeba svědomitě dodržovat jejich lidská práva a následně musí být podniknuta veškerá opatření – také ze strany církve – k tomu, aby jejich integrace do hostitelské společnosti v rámci EU byla úspěšná.

5. Jsme správci stvoření, a musíme proto zintenzivnit své odhodlání zachovat a dodržet cíle emisí CO₂, dále podporovat mezinárodní shodu ohledně klimatických změn, zavázat se k ekologičtějšímu přístupu a trvat na tom, aby se základním prvkem každé politiky růstu či rozvoje stala udržitelnost.

6. Základní charakteristikou tolerantní a otevřené společnosti je náboženská svoboda. Ta zahrnuje i právo projevat svou víru na veřejnosti. Vítáme směrnice EU týkající se podpory a ochrany svobody náboženství a vyznání a doufáme, že nový Evropský parlament svou prací v této důležité oblasti ještě zintenzivní.

7. Podporujeme veškerá opatření pro ochranu společného dne odpočinku, kterým je neděle.

8. V následujících pěti letech budou mít hlubší dopad na život v EU demografické změny. Jménem svých starších spoluobčanů požadujeme, aby pro ně byla zajištěna taková úroveň a kvalita péče, na jaké mají nárok, a zároveň voláme po politické podpoře opatření, jež vytvoří nové příležitosti pro mladé lidi.

Evropská unie se nachází v rozhodujícím okamžiku. Hospodářská krize, kterou v roce 2008 způsobil pád některých bank, společně s rostoucím břemenem veřejného dluhu zvýšila napětí ve vztazích mezi členskými státy, zpochybnila základní princip solidarity v rámci celé unie, vyvolala nárůst chudoby mezi velkou částí občanů a také vrhla stín na vyhlídky značné části mladých lidí. Situace je dramatická a pro mnohé dokonce tragická.

My, katoličtí biskupové, požadujeme, aby evropský projekt nebyl ohrožen ani zcela opuštěn kvůli těžkostem způsobeným současnou situací. Je nezbytné, abychom my všichni – politici, kandidáti i všechny zainteresované strany – konstruktivně přispívali k vytváření

budoucnosti Evropy. Pokud by tento projekt vykolejil, ztratili bychom všichni příliš mnoho.

Proto je nezbytné, abychom my, evropští občané, ve dnech 22. – 25. května přistoupili všichni k volebním urnám. My biskupové naléháme na to, aby tato volba byla vykonána na základě podnětů informovaného svědomí.

Dovedu už jen čekat,

zdali se dočkám vteřiny,
kdy budu moci vykřiknout
a varovat. Varovat,
kdyby přišel nový vlk,
v jiném rouše, neboť ti,
kdož ukázali svou pravou tvář,
plnou vředů noci, očí
k uživení jen mrtvými,
ruce škrtičů, nohy
zvyklé chodit v krvi,
své umělé srdce,
budou odklizeni, v to věřím,
ale nedoufám, že člověk,
i ten v právu ubíjející netvora,
by nezatoužil po jeho vládě,
protože místo po mrtvém
nemůže zůstat prázdné,
neboť takový už je Bůh,
že nedovolí ani vlku odejít navždy.

Jiří Kolář

TEMPLETONOVA CENA TOMÁŠI HALÍKOVÍ

zamyšlení Jana Sokola

Brzy po válce si pařížský kardinál Suhard stěžoval, že církev, která má být solí a kvasem, se spíš udělala jako těsto sama pro sebe. Když jsem ve čtvrtek slyšel Tomáše Halíka v televizi, připomněl mi právě tahle slova, která platí dnes jako tehdy a možná ještě víc. Na šokující zjištění, že ani Itálie nebo Francie 19. století nejsou tak veskrze katolické, jak se zdálo, reagovala církev snahou „upevnit vlastní řady“ a podrážděnou obranou proti všemu „modernímu“. Tím sice uhájila svoji existenci, jenže se od okolní společnosti nebezpečně oddělila a uzavřela sama do sebe. Něco podobného proběhlo i v naší zemi a vyvrcholilo cíleným pronásledováním za minulého režimu. V tom česká církev pozoruhodně obstála, jenže si zároveň odvykla starat se o své okolí a nést i za ně jistou odpovědnost. Nemohla jinak, protože jí to režim nedovolil. Svoboda, která tak nečekaně „vypukla“, ji ovšem zaskočila a jen několik prozíravých kněží – v čele s Josefem Zvěřinou – si to už tenkrát uvědomilo a snažilo se církev „otevřít“.

To vůbec neznamená, že by se církev neměla starat o své věřící a konec konců i o svá práva. Jenže kdyby jen bránila své zájmy, potvrzovala by předsudek, který o ní šíří její odpůrci: že je to zájmové sdružení či spolek, jenž veřejnost nemusí zajímat. Před církvemi tak stojí dvojitý úkol: žít svoji víru a naději v Krista – a současně k němu zvat všechny, kteří ho potřebují a hledají. To se ovšem neobejde bez různých napětí a konfliktů, a přece to jinak nejde. Tuto obtížnou úlohu si mohli vyzkoušet kněží, jež minulý režim ze života církve násilně vytrhl a postavil do prostředí, které o něm nemělo ani ponětí. Ve vězeních a dolech i jako tramvajáci a uklízeči museli svou víru žít mezi „nevěřícími“ a vidět ji i jejich očima.

Když Josef Zvěřina tragicky zemřel, byl Tomáš Halík nejlépe připraven převzít tento úkol: v dlouholeté praxi klinického psychologa mohl nahlédnout do lidské duševní bídy a zároveň pochopit, že i alkoholik hledá naději. Jako vzdělaný teolog také věděl, že milost neruší lidskou přirozenost, ale že na ni naopak navazuje. Křesťanská víra kdysi také navazovala na „pohanské“ kultury, vyrostlé z lidské potřeby a touhy po naději. Halík mluví o spiritualitě a nachází ji i tam, kde by ji jiní neviděli.

Porota Templetonovy ceny měla po mém soudu šťastnou ruku. Poučila nás, že nesnáze s náboženskou vírou nemáme jen v české kotlině. Tomášova snaha je o to cennější, že se dnes patrně týká celého světa.

Katol. týdeník 12/2014

HISTORIE UČITELKOU ŽIVOTA? NEBO JE TO NAOPAK?

Klasikové říkali: Historia magistra vitae. Snad tím chtěli říci, že znalost dějin umožňuje pochopit běh života a současnou společnost. V posledních týdnech mám dojem, že je to naopak. To, co se děje okolo nás, mi dává porozumět našim dějinám.

Vždy mi připadalo trochu těžké pochopit historii, kterou sama nepamatuji. Jak vůbec porozumět takovým hanebným událostem, jakým byla například Mnichovská dohoda? Nebo jak je možné uvěřit, že krátce po nástupu nacismu tolik normálních, slušných lidí začalo hbitě kolaborovat s okupanty? Je vůbec možné, že spojádání čeští občané bezostyšně rozkradli majetek židovských sousedů? Proč se stal prezidentem člověk, který neváhal vraždit své přátele? Jak je možné, že jakýsi Vasil Bilak mohl beztrestně pozvat cizí armády, tedy podle všech norem spáchat vlastizradu, a přesto si žít v luxusu až do smrti?

Když jsem byla mladá a nezkušená, domnívala jsem se snad pod vlivem školní výuky a vůbec těch chudých zkušeností nasbíraných během dětství, že ohavné věci se děly jaksí, kdysi, dříve, ale že se lidé poučili a že nyní se chovají trochu lépe. Pravda, souseď pořád udával na StB a ve škole se nesmělo říkat, že nás v Plzni osvobodili Američané, ale už se veřejně nepopravovali političtí oponenti, jáchymovský lágr byl uzavřený, na hlavu nám nepadaly bomby. Komunisté už sami nevěřili na nějaký komunismus a raději kšeftovali s tuzexovými bony a levnou naftou „od rusků“. Války sice probíhaly, ale kdesi hodně daleko, zprávy o nich byly jaksí odmocněně černobílou televizí a vlastními konkrétními starostmi. Navíc jsme zprávám v bolševických novinách, rádiu a televizi nevěřili. Historie byla jakousi mytologií, vyprávěním o dávných a zcela jiných časech. Vždyť kdysi mohl jít například Karel Hynek Mácha pěšky do Itálie. Za mého mládí to vypadalo jako pohádka, protože by ho tam komunisti nepustili, neb nebyl bolševickým prominentem. Itálie byla pro obyčejné lidi stejně daleko jako Mars. A zdali by si tehdy kdokoliv občas rád nevyměnil svůj osud s Karlem Havlíčkem Borovským a jeho fešáckým pobytem v alpském Brixenu?

A vida, uplynulo sotva pár let a už chápou, co se stávalo lidem, když se měli postavit vypočítavému a cynickému agresorovi. Ta naděje, o všemže marná, že uklidňováním, omlouváním a vysvětlováním uchlácholíme toho cvoka a oddálíme nevyhnutelnou zkázu. Proč se solidárně angažovat v zájmu nějaké skoro neznámé země na východě, ostatně země, kterou ve své bezdůvodné nadutosti rádi považujeme za chudou a zaostalou, když na její území vstoupí armáda obávaná velmocí na povel velkášského diktátora? Ani není potřeba nějakých dohod v Mnichově, děje se to

VŠICHNI kadeti ukrajinské námořní akademie v krymském Sevastopolu odmítli složit přísahu ruským okupantům a sundat ukrajinskou vlajku. Mladíci, z nichž mnohým není ještě ani 17 let ... Slava Herojam!

nyní bez dohody, prostě jen tak, gosudarovi se zachtělo. A nejen že většina významných politiků buď mlčí, nebo jen diplomaticky zdvořile vyjadřuje nevěli, ale dokonce se najdou podivíni, kteří ihned běží na ruské velvyslanectví, aby jménem jakési virtuální pidistrany odevzdali dopis plný ponížených odaností. Poté, co byli přijati bezvýznamným úředníčkem a pohoštěni čajem, hrdě hlásají do světa svou věrnost Putinovi. Hned zcela názorně vidím, jak to vše asi probíhalo po záboru Sudet a v srpnu roku 1968.

Dějiny se mi pozvolna otevírají jako ilustrovaná kniha. Už znám schopnost zločinců vypočítat se za pomoci nepřátelské velmoci na nejvyšší politické posty, už znám zbabělost jejich obdivovatelů a voličů, nostalgii po otroctví, lenivost, závist, český antisemitismus a vyčůranou zlodějnu těch tisíců jinak hodných a osvěcených lidí. Nacionalistický žvást zakrývá stejně jako kdysi prospěchářství, xenofobii a podlézavost vůči mocným. K nacionalismu se snadno přidruží i náboženské fráze vydávající se za víru a esoterické konspirační bláboly, které zesměšňují jasná fakta a každou racionální úvahu. Fangle vlají, kutálka hřmí do pochodu, lhaní se rozjelo jako promazaná rotačka. A také se už zastrahuje a vyhrožuje. Vzpomínám na poslední dny Karla Čapka a už si umím představit, jaké anonymy dostával před Vánoci toho tragického roku. Už vím, jaká síla vehnala milióny lidí do náručí smrti na frontách, v lágrech a na šibenicích. To není nějaká dávná anomálie, to není odbytá veteš hodící se do učebnic dějepisu, to nejsou zanedbatelné výstřelky společenské spodiny, výlevy několika duševně vyšinutých jedinců. Stejně síly, stejní duchové a strašidla, kteří nás děsí v historii, jsou zcela živé, vysmáté a vesele se hemží okolo nás.

Historie není učitelkou života, je tomu naopak, současný život nás učí pochopit dějiny.

Věra Tydlitátová

PUTINA ZASTAVÍME JEN SILOU

Adam Michník

Jeden dějinný kruh se nyní uzavřel. Anexe Krymu je jeho skutečný konec – konec snů o světě, v němž vládou demokratické hodnoty, píše přední polský novinář a historik.

Putin, tím, že anektoval Krym, se zachoval jako Kmotr. Rusku i světu dal na srozuměnou: Na téhle smlouvě bude buď váš podpis, nebo váš mozek. Tato politika slaví úspěch, i když nikdo neví, na jak dlouho.

Ve svém úterním projevu Putin řekl to, co si skutečně myslí: Jeho režim cítí naprostou beztrestnost a udělá to, co se mu líbí. Krym je pouze prvním krokem na cestě ke splnění jeho velkášských snů. Neřekl však vše.

Každý odstavec jeho projevu byl plný lži a manipulací, lež a manipulace jsou ale neoddělitelnou součástí toho, jak Putin nahlíží na svět. Podrobná analýza jeho řeči by znamenala pouze mrhání časem. Jde o to, že prezident Ruska, mocností, která se dnes ocitla zcela osamocena, se dal cestou konfrontace s ostatním světem.

Na jedné straně zve své partnery k rozhovorům, zároveň je však obviňuje, že jednají „brutálně, nezodpovědně a neprofesionálně“. Má to v sobě cosi z ducha Dostojevského „Běsů“, neboť Putin dává vznik světu, který neexistuje a nikdy neexistoval.

Co má společného Kosovo, kde byli Albánci pronásledováni, se situací, v níž se nacházejí obyvatelé Krymu, které nikdy nikdo nepronásledoval? Co má znamenat pohrdání ukrajinskou vládou a parlamentem, jež Putin označuje za „fašisty a antisemity“? Krymští Tataři bajce o fašistech vládnoucích na Ukrajině neuvěří, neboť si pamatují kruté, hromadné a vražedné deportace prováděné stalinskou NKVD.

Putin se odvolává na dějiny Ruska, které podle něj bylo po poslední tři staletí diskriminováno celým světem. Jistěže, jen stěží si je možné představit větší diskriminaci než tu

z časů krvavých ruských diktátorů: Kateřiny II., Mikuláše I., zvaného Palkin (podle ruského výrazu pro hůl - palka) či Josefa Stalina, osvoboditele národů a velkého jazykozpytce. Putin straší Rusy a Ukrajince tím, když říká, že „my i vy, Rusové i Ukrajinci, můžeme v brzké budoucnosti Krym zcela ztratit“. Neupřesňuje ale už kdo – možná zas Poláci či Litevci – si opět brousí zuby na Sevastopol. Putinovo tvrzení, že Moskva „obyvatele Krymu nemohla v této svízelné situaci opustit“, vzbuzuje jen smutný úsměv. Jedná se jen o citaci slov Leonida Brežněva, když v srpnu 1968 ospravedlňoval intervenci v Československu.

„Přejeme si, aby Ukrajina byla silnou, suverénní, samostatnou zemí,“ tvrdí Putin. Toto jsou pro změnu Stalinova slova, která pronesl na adresu Polska v roce 1945. Nebudu teď připomínat – to už udělali moji přátelé, ruští demokraté – výroky Adolfa Hitlera z časů anšlusu a obsazení Československa.

Jeden dějinný kruh se nyní uzavřel. Tohle je jeho skutečný konec – konec snů o světě, v němž vládnou demokratické hodnoty a tržní ekonomika. Pokud demokratická část světa nepochopí, že teď už tady není místo pro diplomatické kompromisy, že je zapotřebí najít dostatečně pádnou odpověď, abychom zastavili Putinovu imperiální, banditskou politiku, pak se dá do pohybu logika událostí, na niž se dnes člověk bojí jen pomyslet. Banditismus je možné zastavit jen silou.

S uznáním a hrdostí sledují politiku polské vlády a postoj polské společnosti. Rozvážná a zároveň odhodlaná politika si zaslouží vysoké ocenění. Musíme si ale uvědomit, že jsme svědky konce nejlepších pětadvaceti let za poslední čtyři století polské historie. Nastal čas tektonických otřesů. Važme si toho, čeho jsme dosáhli, a naučme se to střežit. Všichni víme, že Kmotra stihl neblahý osud, a nemyslím si, že jeho ruského plagiátora čeká něco jiného.

Adam Michnik, Aktuálně.cz

PRAVDA VÍTĚZÍ?

Nedávno se v jednom našem deníku objevila velmi sebevědomá úvaha o tom, jakou jsme my Češi světlou výjimkou mezi evropskými národy - jako jediní jsme si dali na prezidentskou standartu tak vznešené heslo, jakým je „Pravda vítězí“. Český národ se tak symbolicky hlásí k vládě pravdy nad světem a dává tím najevo svůj idealismus a mravní absolutismus.

Heslo se na standartu dostalo v době největšího českého novodobého politického triumfu, ve chvíli naplnění tužeb po vlastním národním státu. Zrcadlí dějinný optimismus moderní české společnosti, optimismus, který ji provázel od počátků národního obrození a odlišoval ji od méně šťastných sousedů na severu i na jihovýchodě. Vyústil nakonec v přesvědčení, že událostmi v roce 1918 a bezprostředně po něm zvítězila naše pravdivá a spravedlivá věc, a protože je pravdivá

a spravedlivá, je taky logické, že zvítězila jednou provždy.

Naši předkové tehdy ovšem netušili, co všechno je a jejich potomky ještě v tomto století čeká: události plné zvratů, zmatku a krve, triumfy nespravedlnosti a bestiality, v nichž jsme tvrdě inkasovali i štědře rozdávali. Po tom po všem je snad na místě trochu střízlivosti i skepse: v tomto nedokonalém světě bohužel vítězí nejen pravda, ale velmi často i sprostá, demagogická lež. A pokud už pravda vítězí, nikdy ne celá a nikdy ne navždy. Tu a tam se matně zrcadlí v té či oné dějinné události, a stačí malé selhání odpovědných lidí, aby se nenávratně ztratila. Její cesta k dílčím vítězstvím je dlouhá, klikatá a nejistá; většinou zdaleka přesahuje omezený horizont osobního života jednotlivce. Náš optimismus je často iluzí, čerpající ze stereotypů, v nichž jsme si navykli vnímat dějiny: častěji jako proces uskutečňování předem daných záměrů, než třeba jako smutnou přehlídku zmařených šancí.

Heslo, z něhož na první pohled číší ušlechtilý idealismus, se nadto skoro samovolně obrací jako deštník ve vichřici: pravda vítězí - a tedy to, co vítězí, je pravda. Vznesená zásada se tak dostává do přímého sousedství pochybných tezí typu „co je skutečné, je rozumné“, tezí, s nimiž tak rádi manipulují ideologové různých násilnických režimů. Není náhoda, že komunisté, tolik alergičtí například už jen na pouhé vyslovení jména Masaryk bez povinné byzantské proklínací formule, proti heslu na standartě vlastně nic neměli. A proč by taky - zvítězili jsme, tedy máme pravdu.

Přesvědčení o dějinách jako o řetězci vítězství pravdy vede k vytváření dějinných pseudomýtů: vznikem ČSR po první světové válce zvítězila pravda: spiknutí zlých sousedů ji na chvíli zatlačilo do pozadí, ale v roce 1945 se opět zaskvěla v plné kráse. Jedna z mocností, jež jí účinně pomáhaly na svět, se na to zpronevěřila svému úkolu, ale po čtyřiceti letech se pravda opět prosadila. Pojetí národních dějin jako procesu opakovaného sebepotvrzování - jaký je to rozdíl od předobrazu všech dějinných interpretací, Starého zákona: tam jsou dějiny řetězem selhání „vyvoleného národa“, po nichž následuje nanejvýš pokorný a kající návrat k Bohu Izraele.

Mýtus o vítězení pravdy je křivým zrcadlem, které deformuje náš pohled na rozhodující dějinné

Pramen života

Z bludného kruhu svých lásek
vycházím na poušť

Mrazivé světlo měsíce
vysvléká věci z kůže
do jejich sinavé nahoty
Postavy bez tváří vstávají z mrtvých
a celé dějiny se rodí
z nečitelného štěkotu šakalů

Nečekaná zjevení
jsou fata morgana
a osaměle ční jako oázy
zkameněliny světců

Krok vpřed
je bezpochyby krokem zpátky
po stopách v písku se ohlíží
jen zoufalství a větrná smršť

Bohumil Pavlok

události. Tak například překvapivý zvrat roku 1989 se nám jeví jako triumf pravdy, jež nám dějiny byly vlastně tak trochu dlužny - a ne jako náhoda, jaká se vyskytne jednou za tisíc let, pád despotické veleříše, jež neprovázela ani globální válka, ani žádné podobné kataklysmas; ne jako veliká Boží milost, nezasloužený dar, jehož bychom si měli vážit a ze všech sil se snažit, abychom ho neprošustrovali.

Vznešená hesla by měl vystřídat realismus: pravda velmi, velmi často nevíteží; přesto je třeba bránit ji ze všech sil.

Bohumil Doležal, Události, 17.-28.2. 2014

AKTUALITY

Květná neděle - v kostele na Orlici scénka „Vjezd Ježíše do Jeruzaléma“ (nácik v sobotu odpoledne v 15 hod.).

Bohoslužbu smíření bude me slavit na Květnou neděli v 15 hod. v kostele sv. Václava.

Bohoslužby na Zelený čtvrtek a Velký pátek slavíme v 18. hod. v kostele sv. Václava.

Na Zelený čtvrtek při bohoslužbě představíme děti, které letos půjdou poprvé ke Stolu Páně.

Velkopáteční setkání s dětmi ve 14 hod. v kostele sv. Václava.

Na Bílou sobotu bude v 18 hod. otevřena jídelna Orlovny k přinesení jídla na společnou nedělní snídani.

Slavnost Vzkříšení slavíme v neděli v 5 hod. v kostele na Orlici. K obnově křestního slibu si všichni přinesou svíčky. Po bohoslužbě jste všichni zváni na snídani do Orlovny. Druhá bohoslužba bude v 10.15 v Letohradě.

Slavnost dětí „Poprvé ke Stolu Páně“: v Lukavici 4. května, na Orlici 11. května.

Česká křesťanská akademie Letohrad pořádá besedu s Jiřinou Šiklovou, autorkou knihy „Vyhoštěná smrt“ 22.4. v 19 h. v evangelickém kostele.

Výstava Zámek v proměnách času
11.4. - 4.5. po-pá: 8-11 11:30-15:30 h.
so-ne: 13-17 h.

Brány památek dokořán - 26. a 27.4. spolu s památkami Letohradu budou otevřeny naše kostely: sv. Václav, orlický kostel a kaple na Kopečku (zámek, tvrz Orlice, Muzeum řemesel, městské muzeum). Snížené vstupné. Turisticko-historická procházka s průvodcem, sraz u městského muzea v 10 hod.

Výstava „Rotnek v obrazech“ - k výročí obce Červená. 29.4.-31.5. - městské muzeum
po-pá: 8-11 11:30-15:30 h.
so: 8-11 h.

Vstup 20 Kč dospělí; 15 Kč děti a důchodci.

Zuška hraje ve dvoře - restaurace Nový dvůr 29.4. v 17 h.

Přednáška „Nahlédnutí do historie tvrze Orlice“ - konferenční sál hotelu v tvrzi, 6.5. v 17 h. Vstupné 30 Kč.

Výsledky záchranného archeologického výzkumu na tvrzi v letech 2009-10. Přednáší archeoložka Mgr. Miroslava Cejpová a Ing. arch. Eliška Racková o stavebně historickém průzkumu.

Pietní akt - 8.5. v 17 h. u pomníku v Šedivské ulici, pak na městském hřbitově u hrobu

obětí světových válek bude položena kytice.

Česká křesťanská akademie Letohrad pořádá Vzpomínkový koncert na počest letohradských obětí 20. století

8.5. v 18 hod. v kostele sv. Václava.

Před koncertem budou čtena jména letohradských občanů, kteří se stali obětmi válek a násilí.

Barokní a renesanční hudba Václava Michny z Otradovic, Jeremiaha Clarka a Henryho Purcella zahraje žesťové kvarteto.

Vladislav Kozderka - trubka, Josef Zámečník - trubka, Lukáš Čermák - pozoun, Jan Adamec - tuba.

(Koncertu bude předcházet tradiční pietní akt v 17 hod. u pomníku v Šedivské ulici.)

Česká křesťanská akademie Letohrad pořádá

přednášku: Marka Orko Váchy 9.5. v 19 hod. v evangelickém kostele.

Kopečková pout' k sv. Janu Nepomuckému:

„Za jaké hodnoty bychom byli ochotni položit život?“

Bohoslužby na Kopečku:

čtvrtek 15.5. v 18 h.

neděle 18.5. v 9 a v 10.15 hod.

ZÁPIS Z FARNÍ RADY 19.března

Den modliteb a postu - 24.3. za zavražděné misionáře v loňském roce. V neděli při bohoslužbách vzpomene v modlitbách.

Setkání kostelníků 25.3. v 19 hod. na faře.

Diecézní setkání mládeže - 12.4., zveme mládež k účasti.

Duchovní obnova - 29.3. na faře.

Květná neděle - v kostele na Orlici scénka „Vjezd Ježíše do Jeruzaléma“ (nácik v sobotu odpoledne v 15 hod.)

- Bohoslužba smíření v 15. hod. v kostele sv. Václava.

Zelený čtvrtek - při bohoslužbě

17.4. - představíme děti, které letos půjdou poprvé ke Stolu Páně.

Představení knihy - „Vyhoštěná smrt“ Jiřiny Šiklové 22.4. v 19 h. v evangel. kostele.

Brány památek dokořán - 26. a 27.4. spolu s památkami Letohradu otevřeme naše kostely.

Vzpomínkový koncert za letohradské oběti 20. století - 8.5. v 18 h. v kostele sv. Václava.

Diecézní setkání dětí - v Hr. Králové 17.5.

Noc kostelů - připravujeme s bratry evangeliky na 23.května.

Víkend pro rodiny s dětmi - 30.5.-1.6.

v „Ráji“. Ubytování hradí farnost. Program pro malé a větší děti, i pro rodiče. Zájemci, hlase se u paní Jany Skalické.

Stále hledáme - ochotné lidi, kteří by si vzali na starost půjčování audio-nahrávek přednášek. Kdo by si vzal na starost péči o dveře jednotlivých kostelů, hlase se.

Farní rada příště - 9.4. v 19 h. na faře.

zapsala Jana Skalická

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

11.3. Pavla Mrštného	75 let
14.3. Josefa Nádvořníka	80 let
21.3. Michaela Šebrleho	31 let

RODINNÉ CENTRUM MOZAIKA duben

Herna otevřena: po - pá: 8-12 hod.

čt: 8-12, 13-18 hod.

Pondělí - Rodinné inspirace 9-11 hod.
- inspirace pro rodiče/prarodiče, jak trávit volný čas se svými dětmi/vnoučaty.

Vede paní H. Poláčková a P. Jarošová.

Vstupné 25 Kč/člen, 40 Kč/nečlen (poplatek je za 1 dítě, za každé další příplatek 5 Kč na materiál)

Úterý - Mozaikové dopoledne 8-12 hod.
sdílení výchovných zkušeností, starostí, problémů a radostí s ostatními rodinami.

Vstupné 15 Kč/člen, 30 Kč/nečlen.

Úterý 15.4. - Tvořivá dílna od 9.30 h.
Jarní dekorační závěs na dveře.

Nahlaste se do 8.4. Vstupné 30 Kč/dekorace.

Středa - Mozaikové dopoledne 8-12 hod.
Výměna zkušeností a sdílení společného času. Vstupné 15 Kč/člen, 30 Kč/nečlen

Čtvrtek 10.4. Poradna pro - didaktická hračka. Zaměříme na matematiku a na posloupnost kruhů. Nahlaste se do 7.4. Vstupné 40 Kč.

Pátek - Cvičení na míčích 10-11 hod.
Vstupné 30 Kč/člen, 40 Kč/nečlen.

Hlídaní dětí: úterý, středa: 8-13 hod.
Děti je nutné nahlásit nejpozději den předem na tel. č. 731 402 336, nebo osobně v kanceláři Centra pod střechou. Děkujeme.

Ceník: Hlídaní 8-13 hod. 200 Kč

Hodinové hlídání: za 1. hodinu 50 Kč

za 2. hodinu 45 Kč

za 3. hodinu 40 Kč

U rodin s více dětmi: 40 Kč/dítě/hod.

DUBEN V CENTRU POD STŘECHOU

Promítání KwaZulu-Natal a Svazijsko,

Promítání a povídání manželů Náhlíkových o jejich cestě po KwaZulu-Natal a Svazijskem. Středa 9.4. od 18 hod.

Registrace nutná. Vstupné 30 Kč.

Skupina setkávání - Sdílení-podpora-pomoc středa 16.4. od 9,30 hod.

Neformální setkání u kávy a čaje s Mgr. S. Hybšovou: partnerské a rodičovské vztahy, výchova dětí. Hlídaní dětí zajištěno. Registrace do 14.4. Příspěvek 50 Kč.

Individuální konzultace s psycholožkou Mgr. Simonou Hybšovou. Více informací - Centrum pod střechou.

Středa 23.4. **Workshop míčkování** od 15.30 h. Lektorka: Růžena Šítková – fyzioterapeutka. Míčkování je doplňkem hlavní léčby ordinované lékařem. Vede ke zkrácení doby léčení, snižuje četnost a závažnost projevů onemocnění. Pro děti s onemocněním dýchacích cest. Přihlaste se do 16.4.

- při zánětlivých onemocnění plic, průdušek, hrtanu, hlasivek, obličejových dutin
- při akutní i chronické rýmě
- při cystické fibróze
- u pylových alergií
- při migréně
- při vadném postavení páteře

Vstupné: 40 Kč/rodina.

V ceně vstupného nejsou zahrnuty dva míčky, které si odnesete domů. Pokud chcete míčky objednat, nahlaste se při registraci. Předpokládaná cena míčků je do 40 Kč.

17. a 18.4. bude RC zavřeno

Kontakty: tel.. 731 402 336, e-mail.: podstrechou@seznam.cz, nebo osobně Taušlova 714, Letohrad. Změna programu vyhrazena, aktuální informace web uo.charita.cz.

DUBEN VE STREETU téma měsíce: blíží se prázdniny a čas brigád

Otevřeno:

po, út, čt: 13-19 hod.
st: individuální konzultace
pá: 14-18 hod.

Program:

čtvrtek 3.4. **Šipky**

úterý 8.4. **Ukaž co umíš – trampolína**

čtvrtek 17.4. **Velikonoční dílna**
(výrobky s velikonoční tematikou)

úterý 22.4. **Den země**
(povídání a soutěže na toto téma)

pondělí 28.4. **Opékání**
(popovídání a opékání u ohně)

PŘÍMĚSTSKÝ TÁBOR 2014

Příměstský tábor 2014 – čtyři prázdninové týdny, od 6-13 let. Bohatý program. Výlety, dobrodružství, nové dovednosti.

Cena týdenního tábora 700 Kč. Platí se v pondělí při nástupu na tábor. Peníze za tábor vrátíme pouze v případě akutních zdravotních problémů potvrzených lékařem.

Pro děti je možné objednat oběd, dovoz je zajištěn z Mistrovic, cena 30 Kč/dítě.

Přihlašování 2.-31. května pouze e-mailem www.uo.charita.cz.

Přijetí/nepřijetí dáme vědět do 6.června.

I. týden 30.6. – 4.7. „Spartakiáda“

Výlet na zámek Častolovice.

II. týden 14.7. - 18.7. „Turisták“

Výlety: Tyršova rozhledna, Ostrov, Litice.

III. týden 4.8. - 8.8. „Šikulové“

Výlet na hrad Potštejn.

IV. týden 18.8. - 22.8. výzkumná stanice „Nasa“

Výlet na zámek Doudleby.

Změna programu vyhrazena.

PODĚKOVÁNÍ

Měsíce myslíme na Ukrajinu. Díky besedě s panem Eugenem Kuklou a výstavě jeho fotografií z Kyjeva v orlickém kostele jsou Ukrajinci přítomni při našich bohoslužbách.

Pane Kuklo, děkujeme.

V neděli jsme zažili krásný koncert skupiny Augenblick v letohradském kostele. Slyšeli jsme hebrejské písně a k nim živý biblický výklad. **Děkujeme bratru Tomáši Molnárovi**, faráři z Trutnova, **senioru Michalu Kittovi**, faráři v Hronově a **panu Rostislavu Tvrdíkovi**. Pánové, přispěli jste nám k duchovní přípravě na Velikonoce. *Václav Vacek*

Ruský historik Prof. Andrej Zubov

úryvek z rozhovoru

Putin ze všech politiků minulého století srovnatelný jen se Stalinem. Nejen výhrůzkami: „Změníme USA v jaderný popel“.

Ukrajina se mu přestala podřizovat. Jeho režim se ocitl v ohrožení. Ukrajina hovoří prakticky stejným jazykem jako Rusko. Existují mezi námi pevné příbuzenské vztahy.

Putin musel rychle něco udělat. Postavit mezi Ukrajinou a Ruskem vysokou zeď, stěnu vzájemného odcizení, nenávisti a odporu jedněch k druhým. S tím souvisí i odtržení Krymu z důvodů ochrany Rusů před „ukrajinskými fašisty“, provokování nepokojů na východě Ukrajiny, kde se také etničtí Rusové brání „nacionalistům“ ze západní Ukrajiny. Putin potřeboval a potřebuje, aby takzvaní ukrajinští nacionalisté bili a zabíjeli etnické Rusy. Hovoří stále dokola o fašistech a banderovcích. Cíl je, aby byla prolita krev, aby byl mezi Rusy a Ukrajince vražen klín. Tyto dva národy se mají odcizit, nenávidět.

V článku 5 dokumentu z 8. prosince roku 1991 o vytvoření Svazu nezávislých států je řečeno: „Účastníci dohody uznávají a respektují teritoriální celistvost jeden druhého i nedotknutelnost existujících hranic v rámci společenství.“ Toto ustanovení je absolutně pošlapané.

Osoba Stepana Andrijovyče Bandery je vlajkovou lodí ukrajinského nacionalismu. Jeho

tragédie spočívá hlavně v tom, že žil a konal v opravdu strašlivé epoše, kterou ovládal dílem komunismus, dílem fašismus, nacismus. Před jeho očima komunisti i nacisti rvali na kusy jeho vlast, již on miloval. A on začal používat stejně kruté a drastické metody jako trýznitelé. Bylo to velké neštěstí. Bandera byl ovlivněn fašistickými idejemi. Ale nebyl sám. V tomto smyslu jste vy, Češi, snad jediným národem ve střední Evropě, který se nenechal pobláznit fašistickou ideologií. Mám na mysli skutečně fašismus, nikoliv nacismus. Poláci se nechali strhnout fašismem, Pobaltí, Maďarsko, Srbsko, Rumunsko zvláště.

Takže čistě z historického pohledu: ano, Stepan Bandera byl jedním z mnoha lidí, kteří se tehdy zaobírali myšlenkami fašismu a nacházeli v něm řadu přitažlivých prvků. Mimochodem, kdybychom chtěli být přesní, Stalin nebyl žádný komunist. Z vědeckého hlediska to byl fašista. Čistý fašista. Veškeré jeho politické kroky měly vést k vytvoření korporativního totalitního státu. Neměl vůbec v úmyslu budovat komunismus. Nebyla řeč o Kominterně, ale o krajně totalitárním nacionalismu. To je politická typologie Stalina.

Bandera přitahovaly fašistické ideje. Ale on sám se prakticky ničeho strašného, například masových vražd, nedopouštěl. Nemohl, skoro celou válku proseděl v koncentračním táboře Sachsenhausen. Bandera nebyl stoupencem nacismu, hitlerovského Německa. Nesmíme nacismus zaměňovat s fašismem! Bandera byl nepřítelem Hitlera, a proto také skončil v koncentráku. Až když měl hitlerovský režim namále, koncem roku 1944, pustil Bandera na svobodu. Aby se pokusil řídit ukrajinskou armádu, která měla pomoci hynoucímu wehrmachtu. Ale ukázalo se, že se jejich zájmy nesešly. Bandera sice vybudoval armádu, ale ta vůbec nebojovala po boku wehrmachtu. Jeho armáda bojovala proti komunistům ve jménu záchrany Ukrajiny. Nikoliv za Hitlera, ale za Ukrajinu.

Nelze tvrdit, že na Ukrajině žijí pouze andělé. Ukrajinský nacionalismus ve své krajní podobě je velmi nesympatický. Ale pozor! Rozhodně nejde o nacismus.

A už vůbec to není komunismus. Počet Ukrajinců, včetně ukrajinských Židů, zabitých sovětskou NKVD je tisíckrát větší než počet těch, kteří byli zabití jménem Stepana Bandery.

Když v roce 1917 došlo k bolševickému převratu, bolševici udělali jednu zásadní a pro budoucnost zcela určující věc: zrušili původní ruský stát. Zrušili zákony, tradice, zvyky, instituce. Převrátili životy lidí.

LN 29.3. 2014

DOPISY ČTENÁŘŮ

TAKOVÉ MALÉ ZAMYŠLENÍ - O ŘECE

Malý pramínek, prostě vytéká ze země. Nelze jej zastavit, on téci musí – a teče. Nesměle, hledá řečiště, klikatí se, teče, mohutní, roste. Jediné omezení – do vrchu to nejde a nikdy nepůjde. Ale jaká úžasná pokora vody – teče tedy po spádu, rve se s překážkami, podemílá co je jí v cestě, chtěla by co nejkratší cestou k cíli... Ví řeka o svém cíli? Ví co je její naplnění? Ví o moři? Je to cíl, kdy se na konci cesty rozlije v moři vody, splyne, strátí své já... To mě uchvacuje na tomto směru myšlení.

Moc mi to připomíná naši cestu životem. Jako řeka se vzpíráme, děláme okliky, pustošíme život kolem sebe jako při záplavách. Jako ona přijímáme do svého života přátele a jdeme s nimi. Řeka menší přítoky strhává s sebou, pohlcuje je, mísí se s nimi, jsou pak její součástí, směřují pospolu k cíli. Jaké překážky musí na cestě překonat! Zdolá horská údolí a bezhlavě se řítí dolů. Vodopád – jaká úžasná odvaha – jaká poslušnost. Spontánnost – ale jakou jí to dává sílu! Ta voda nad vodopádem, kdy se na okamžik zklidní, rozlije, jako by se na chvíli zamyslela nad svým osudem, nad jedinou možností, ta voda nahore a ta dole, to není jedna a táž. Pád dolů ji změnil – to ten čin jí dal sílu, kterou teď má a utíká, žene se vpřed. Strhává další a další přítoky, mohutní, šumí, zrcadlí, živí, poznává, dotéká kamsi – až na konec... To se ještě v deltě zase zamyslí, zaváhá, rozprostraní se do menších ramen. Jako by tím pramenům, které v životě pohltila, chtěla dát zase volnost – ale není to tak, je to její voda, její práce a jako taková se všemi těmi životními naplavenými příměsemi přichází k tomu velkému. Chce se proto zbavit všeho hrubého, nečistého co v životě nasbírala, smetla z povrchu země. Proto nepospíchá, čeká, až se kal usadí a voda vyčistí – chce přijít co nejčistší.

Tak mě napadá – my mluvíme o smrti, jako o konci života. Ale řeka? Ta splyne s všeobecnou vodou – vodou podstatou. Nějaký čas rozeznáš podle barvy, jak ji moře přijímá, vede ji, přivádí ji z jejích omezených břehů do absolutních vod. Nezměrnost, nezvratnost plynutí vody, života. Učím se od ní odevzdatosti svému poslání. Cesta od pramene – zrození, k deltě – k smrti. Ale kolik toho řeka za život natropila, vykonala. Kolik luk vzrostlo, kolik kvítí vykvetlo, kolik kořenů se napilo, kolik půdy přenesla, kamení vyrvala a odnesla tam, kam mu bylo určeno. Řeka neodpočívá, řeka nespí. Její hladina vždy zrcadlí dění kolem. Neúnavná, vždy pohotová dát se žiznivému.

Uchvátíla mě delta. To zklidnění řeky před cílem. Před naplněním. Jako mladému děvčeti mi byla nesnesitelná představa smrti – moc jsem se jí bála, byla pro mě velkým neštěstím, dramatem. Čím jsem starší, podrobují se tomuto zákonu. Věřím, že si Bůh člo-

JAK ODLOŽIT „ROZTRHANOU KAZAJKU“

O smíření v závěru života a nejen o něm hovoříme s psychologem Jaroslavem Šturmou.

Ve svém poslání navazujete na dílo doktora Zdeňka Matějčka, jako klinický a poradenský psycholog nahlížíte do řady rodinných a osobních příběhů a pomáháte je řešit. Řadu let působíte také jako ředitel DC Paprsek. Ani vaše setkání s pracovníky Hospice Anežky České není zdaleka první. Jak vnímáte službu ošetřujícího personálu v hospici?

Po tři roky čas od času přijíždím do hospice, kde společně s ošetřujícím personálem vedeme supervizní rozhovory. Měly by sloužit k tomu, aby lidé, kteří jsou v první linii v péči o umírající, což je často fyzicky, ale také psychicky velmi náročné, měli možnost své zážitky zpracovat, zamyslet se, jak na ně působí a co v nich vyvolávají. Měli by se zkusit podívat na věc očima druhých, obohatit tím svůj pohled. Mohou si všimnout, že druhý vnímá stejnou situaci jinak, protože se dívá z jiného hlediska. Mohou vzájemně reflektovat – obohacovat svůj pohled svojí zkušeností a svojí osobností. Jedná se tedy o trénink s následnou analýzou, která pomáhá rozšiřovat repertoár nebo spektrum reagování a chování. Výstupem by měla být nová zkušenost, jiná, nežli je ta jejich primární, a přesto použitelná. I když se situace nikdy přesně neopakují, mají často něco společného.

Vaše návštěva hospice se uskutečňuje při příležitosti Světového dne nemocných, kdy zvláště přemýšlíme, jak prohloubit naši službu, co pro nemocné můžeme více udělat, jak jim lépe porozumět. Co byste chtěl v tomto směru zdůraznit ze svého pohledu?

Často zapomínáme, že každý člověk má nejen potřeby fyzické, jako jsou strava, vzduch, tlumení fyzické bolesti, ale i potřeby sociální, psychické a spirituální povahy. Bez nich se nemůže člověk dobře narodit, žít a ani z tohoto světa odejít. Ty jsou všudypřítomné a týkají se každého z nás. Například člověk s mentálním postižením sice neví, co mu chybí, a neumí to říci, ale i on má potřebu někam patřit, má potřebu lásky – aby ho měl někdo rád, a to dokonce bezpodmínečně rád! Zkrátka, aby byl něčí, aby si mohl vážít sám sebe,

věka připraví, tak jako řeku. Že se pokorně rozestře, nechá v sobě usadit všechny vášně a hádky života a jako řeka co nejčistší odevzdaně vplyne v absolutno. Je to pro mě nejlepší představa našeho osudu. Neznamená to konec! Copak moře je konec pro řeku? Ne! Naopak! Je to něco mohutného, v čemž i veletok může existovat – jako podstata.

To jsem se zadumala, když koukám z okna na ten náš potok.

Podumej také!

Dopis Ludmily Jandové, malířky z Osiky u Litomyšle, psaný dceři v polovině 80. let.

aby byl nějak užitečný, aby byla uspokojena jeho touha po uznání. Žízeň po lásce, uznání, po naději se vztahuje na každého a týká se také lidí v paliativní péči, kteří jsou např. v umělém spánku. Zjistilo se kupříkladu, že organismus takto nemocného reaguje různě na vnější podněty, jinak na cizí hlas a jinak na hlas důvěrně známý. Proto lékaři zvou k lůžku nemocných ty, kteří je mají rádi.

Říkáte, že potřeby trvají tak dlouho, dokud člověk žije, tedy od samého početí, narození, dospělosti, stáří až po závěr života? Početí a prenatální život

Tyto potřeby se objevují od chvíle početí, zkušenost zde prožitá může mít vliv na plný rozvoj dítěte a základní důvěru ve svět. Podle toho, co dítě zakoušelo v matčině těle, skrze její postoje, písničky apod.

Narození klade velký důraz na to, aby dítě spočinulo v náručí matky a otce – milujících osob. Když dítě zažívá nepohodlí nebo má hlad, přijde klíčová osoba jeho života. Novorozeneček si pak vytváří představu o přívětivém světě. Děťátko se rodí jako nehotový člověk, i když je plně donošené. Moderní psychoterapie nazývá takto fungující rodinu sociální dělohou (není to nic neznámého, v Teologické sumě Tomáše Akvinského ze 13. stol. se nazývá rodina stejně.) Také u těžce nedonošeného dítěte se možnosti zotavování rozmnožují, když maminka může na děťátko mluvit, hladit ho nebo chovat – tím v něm probouzí životní sílu.

Během života se člověk na různých vztahových úrovních skrze dárce lásky, přijetí a dárce naděje rozvíjí po celý život, zejména v náročných životních situacích – např. když je nemocný. Tehdy by člověk neměl být sám! Potřeba zprostředkování doprovodu je zde bytostná a hluboká. A to i tehdy, kdy tuto potřebu nemocný z nějakého důvodu vytlačil, znehodnotil, zdá se mu, že se ve svém životě nesetkal s nikým důvěryhodným. Může mít traumatické zkušenosti, byl zneužit, zanedbán apod. To ovšem neznamená, že tuto potřebu nemá – stejně jako člověk, který se dejme tomu přiotrávil jídlem, má i nadále potřebu jíst výživnou stravu.

Nejtěžší poruchou zasahující samu podstatu lidství (a není náhodou, že si ji právě v dnešní době více uvědomujeme), je autismus.

Jedná se o stav, kdy se člověk na základě určité dispozice v mozku, ale i v součinnosti s okolím uzavře sám v sobě, odmítá společenství, točí se v kruhu samoty, přestože společenství potřebuje. Tajemství nové a opravující terapie tkví v tomto případě v tom, nakolik se podaří přiblížit nemocnému, že člověk je dobrý.

Jdeme-li o úroveň výš, zjišťujeme, že už J. A. Komenský píše, že lidské myšlení a konání postupuje od kontrolního a hmatatelného k myšlenému a představovanému. Co nebylo nejprve ve smyslech, co jsme nevnímali, není v rozumu. Sycení dětské mysli konkrétní zkušeností, doteky, mazlením, nošením, používáním hraček má vyšší smysl. Maria Montessori, všestranná italská pedagožka, filozofka a vědkyně, která je známa především

svými novými pedagogickými metodami, říká: Ruka je nástrojem ducha. Práce rukou je základem pro pochopení věcí, jevů, rozvoje myšlení a řeči. Podobně tomu je i na cestě k poznání Boha. Lidskýma očima nemůžeme Boha spatřit, ale poznáváme ho skrze stvoření a klíčové osoby svého života.

I na cestu do konečné Boží náruče, kde se všichni sejdem, je třeba, aby nás někdo předal. Tam, kde se dosud neuspokojené touhy naplní, uskuteční a uspokojí.

Člověk, aby byl svobodný pro to, co přijde, a pro lidi kolem sebe, by měl mít zkušenost na dosavadní cestě, a tedy především v časném dětství. Měl by vědět, že průvodci jeho života jsou zdrojem důvěry. Někdy ovšem uvázne v nepodařené zkušenosti, trápí ho to, cítí potřebu se s tím vyrovnat, cítí zlost a chtěl by odpustit. Odpuštění je zde jedinou cestou vedoucí k vytváření dalších vztahů v jednotlivých etapách života. Je také nezbytné pro svobodný odchod z tohoto světa. Jako jablíčko, které dozraje, se uvolní z mateřské větve, je třeba přirozeně přejít do dalšího období. Leckdy člověk není dost svobodný pro odchod ze života (a možná se ani netěší na setkání se svými rodiči), protože nemůže hledět dopředu. Je zahleděn, nějak ulpívá, je zachycen. Je to, jako když procházíme trním, které nám zachytí oblečení. Uvolnění – osvobození, je často možné pouze za cenu vytržení kousku látky z oděvu. Proto je tak důležité, dokud žijeme a jsme při smyslech, abychom si dokázali tyto vztahy dát do pořádku.

Provedl jste nás všemi životními obdobími. Když se nyní vrátíme k otázce, jak prohloubit naši službu: Co více můžeme pro těžce nemocného udělat, jak mu můžeme lépe porozumět, jak mu konkrétně pomoci?

Rozumět znamená pomáhat nebo porozumět, že člověk třeba nebyl milován a oplácí zlé zlym, že se chová nepochopitelně a nerozumně. Terapeut také ukáže, jak je možné se na věc dívat jinak. Poukáže na jinou lásku a vztah v jeho životě, např. učitele. Jean Valjean v románu Viktora Huga Bídnicí nám dal zažít jinou zkušenost, než je ta, která se dala očekávat – zabít svého protivníka; nakonec to i jeho samotného zachránilo. O sv. Filipu se vypráví, že vybíral peníze pro sirotky. Jednou mu kdosi do klobouku místo peněz naplnil. Sv. Filip se na něho podíval a řekl: „Tak to bylo pro mne a nyní, prosím, něco pro ty sirotky.“

Na druhé straně se nelze do nekonečna vymlouvat, že jsem byl v inkubátoru nebo prožil jinou životní nepřízeň. Jednoho dne by měl člověk vzít svůj osud do vlastních rukou. Lidé kolem by měli ukázat, že ne všichni

uštěďují rány. Pomoc by měla směřovat pokud možno k fyzickému smíření, k otevření se tomu, že ti lidé jim možná nechťeli ubližovat schválně, že tak jednali v důsledku běžné lidské nedokonalosti, která zahrnuje i nás. To také pochopíme, když se podíváme do jejich minulosti. V neposlední řadě je třeba přijmout, co se změnit nedá, a to i přes přirozenou touhu po absolutních hodnotách. Jejich naplnění můžeme očekávat až u Pána Boha. Úlohou doprovázení je tedy přivést k rozhodnutí „nechat tu rozrhanou kazajku v křoví“.

Člověk může zažít mnoho zraňujícího, zbavit se toho nemusí být vždy jednoduché. Reagují lidé tvář v tvář smrtelné posteli jinak?

Je třeba k tomu lidi vést. Každý by měl udělat bilanci, co komu zůstal dlužen, co zůstalo neodpuštěno, co zůstalo nevysloveno. To by si měl uvědomit umírající a také je třeba k tomu vést jeho blízké. Klíčovou roli zde může sehrát rodina, která by měla dát příležitost, aby se tyto věci vyslovily. Nesmí nás ovšem zmlomyslnit někdy i záporná reakce. Většinou jak lidé žili v průběhu života, tak odcházejí, jedni vyrovnání a schopni těšit druhé, jiní i po terapii proklínají celý svět.

Dietrich Bonhoeffer, studentský farář, který byl v koncentračním táboře Flossenbürg odsouzen k trestu smrti, působil duchovně i mezi spoluvězni, pro něž sepsal velké množství písní a básní. V cele smrti napsal báseň Obklopen dobrými silami. Zdeněk Matějček, známý dětský pediatr, před svou smrtí

sepsal smuteční oznámení, kde citoval slova písně: Někdo mne vede za ruku, když bojím se jít tmou, to je ten, který o mně ví, který je na mě laskavý, který je nade mnou.

To jsou vrcholové okamžiky, kdy se může člověk smířit. Máte také doporučení pro každodenní život?

Smířit bychom se měli pokud možno okamžitě, měli bychom i nyní všeho nechat a jít se usmířit. Jak je v Písmu psáno: „Má-li tvůj bratr něco proti tobě a ty jdeš do chrámu obětovat dar, nech ležet svůj dar a nejprve se jdi smířit se svým bratrem.“ Pro komplikované situace máme konkrétní způsoby, jak se to má udělat, tzv. usmiřovací terapie (a to naživo nebo pod vizualizací - imaginací).

Co vlastně znamená smířit se? Zapomenout?

Odpuštění znamená přijetí druhého, přijetí toho, co se stalo, co může být i Božím řízením, abych se něčemu naučil. Nemohu zapomenout, že mi někdo přejel nohu. Nejde o to, abychom zapomněli, ale abychom změnil pohled na tu věc. Já tě beru i s tím, co jsi mi udělal. Milá maminko, dnes s odstupem času vidím, co jsi mi vše dala. Rozumím tomu dnes lépe, protože jsi mi vyprávěla, co jsi prožila, jaké jsi to měla těžké ve svém dětství. A dala jsi mi toho hodně, i kdybys mě bývala nechala v porodnici – přivedla jsi mě na svět a to je velký dar. Nic mi nejsi dlužná, balík toho, co se nepovedlo, tady nechávám, dívej se na mě vlídně, požehnej mi ...

Eva Wagenknechtová, Kat.tydeník 12/2014

VZDĚLÁNÍ SOUVISÍ I S VYCHOVÁNÍM

Mezi svými studenty geoinformatiky jsem pověstným častým promlouváním do duše. Nemohu si pomoci, ale student je pro mě kolegou, ne soupeřem. A já s ním chci spolupracovat, ne s ním soupeřit.

I proto nastupujícím studentům hned první týden studia říkám: „Stáváte se členem firmy, která se jmenuje Katedra geoinformatiky. A já jako šéf firmy očekávám, že budete naši firmě dělat jen dobré jméno - ve škole, na praxi, na stážích, všude.“ Kolegové to považují za pozdní výchovu. Říkám tomu profesionalizace studia. Student na vysoké škole je člověk, který přichází na vysokou školu pro kvalitní vzdělání. Ale očekává se od vysokoškolského studia pouze vzdělání, nebo i výchova?

Myslím tím především výchovu k profesi - zodpovědnost, dochvilnost, kreativitu, samostatnost, asertivitu, čestnost. Tedy vlastnosti, které zaměstnavatel požaduje mnohdy více než odborné znalosti a dovednosti. Znamená to být ještě studentem, ale už také profesionálem.

Studijní řády vysokých škol kladou na studenty značné povinnosti, které jsou dostatečnou oporou pro to, aby byl student během studia veden na katedře jako pracovník ve svém budoucím pracovišti. Na druhou stranu studijní řády dávají studentům nemalá práva, která mnohdy znemožňují škole požadovat po nich profesionální přístup ke studiu. Pak je ovšem obtížné na profesní výchovu dohlížet, hodnotit ji a případně i soudit.

Je vysokoškolský student již dostatečně dospělý? Má se po něm požadovat, aby pozdravil? Aby se představil? Aby poděkoval? Aby mluvil spisovně? Aby uměl napsat dopis? Aby jeho písmo bylo čitelné? Aby se choval zdvořile? Aby byl vhodně oblečen?

To bohužel také. A nezáleží na tom, jestli studuje společenskovědný, přírodovědný či technický obor. Patříme k zemím, kde je absolvent vysoké školy součástí školského systému i 19 let. Za tu dobu musí být člověk nejen vysoce vzdělaný, ale i dobře vychovaný. Pokud se to podaří, profituje z toho nejenom sám absolvent a jeho zaměstnavatel, ale celá společnost.

Jsem přesvědčen, že vysoké školy jsou, i přes svou klesající prestiž ve společnosti, nejvyššími znalostními a mravními autoritami. Proto nemohou rezignovat na roli výchovné instituce, i když jejich „klienty“ jsou dospělé osoby. Student očekávající vysoce kvalitní vzdělání rád přijme i rady, normy a návyky chování ve své profesní komunitě i v celé společnosti. A akademičtí pracovníci musejí respektovat studenta jako začínajícího kolegu, protože oni jsou nejenom pedagogy, ale zároveň i vychovateli - byť vychovávají svými poučkami či vlastním příkladem.

Vít Voženilek, prorektor UP v Olomouci
L.N. 4.3. 2014

KVŮLI TLUSTĚJI NAMAZANÉMU KRAJÍCI JSOU LIDÉ SCHOPNI UDĚ- LAT LEDASCO ...

Podplukovník Jiří Pavel (1922), veterán II. světové války, nevidí. Svůj zrak má teď upřený do sebe a s obdivuhodnou pamětí uvádí jména padlých a zemřelých kamarádů, data nebo detaily událostí. Při vzpomínce na kamarády a společně prožité vždy pookřeje. Když pak uvádí další životní osudy svých spoluvojovníků, nejsou vždy radostné – od slušné existence těch, kdo zůstali v Anglii, přes politické procesy v 50. letech s těmi, kteří se vrátili domů, až po udavačství nebo spolupráci s StB ... Takový je život. A pan Pavel ho zná měrou vrchovatou ... Svě životní zásadě - stát vždy na straně dobra, a to i v situaci, kdy je nutné dát v sázku vlastní život – dostál neokázale a pevně ...

Jiří Pavel žil s rodiči a mladší sestrou v Říkově u České Skalice. Byli vychováváni, jak bylo tehdy obvyklé - k víře v Boha, silnému národnímu cítění a kulturním tradicím českého národa.

Vpád německých vojsk 15.3.1939 prožil v Praze, kde studoval jednoroční obchodní kurz. Ten den viděl chodníky plné nešťastných lidí, kteří sledovali německé vojáky postříkané blátem, a upřeně hledící před sebe. Viděl také mnoho mávajících a hajlujících lidí, vesměs pražských Němců. Tehdy se rozhodl, že bude proti okupantům něco dělat, ačkoliv zatím nevěděl, co: „Možná to vypadalo jako bláznivý chlapecký sen, ale odmítnutí bojovat po „Mnichovu“ jsme brali jako rezignaci, a tím víc v nás sílilo přesvědčení něco udělat ...“ vysvětluje pan Pavel.

Odchod do zahraničí

Po skončení kurzu v Praze nastoupil na dvouletou textilní chemickou školu ve Dvoře Králové nad Labem a tady se sedm spolužáků domluvílo, že utečou za hranice a vstoupí do československé armády v jižní Francii. Stanovili si datum odchodu 20. listopadu. Jak se ten den blížil, postupně ale spolužáci odpadávali, až nakonec zbyli dva. O záměru Jiřího Pavla věděla jen jeho sestra, ale protože znala pevnost jeho rozhodnutí, ani se nesnažila

svého bratra přemlouvat, aby si to rozmyslel. Rodičům 17letý Jiří napsal dopis na rozloučenou, ve kterém je seznámil se svým plánem a prosil je o odpuštění. Pan Pavel popisuje den odchodu: „Bylo to pondělí. Jako každé ráno jsme se pomodlili a pak jsem šel - místo do školy - pryč. Loučil jsem se s našima. Maminka, jako by něco tušila, se mě ptala, proč si беру dlouhý zimní kabát, že na něj ještě není počasí. Ale později jsem byl velmi rád, že jsem si ho vzal a mohl jsem se jím na cestě přikrývat. Maminka mi dala požehnaní na cestu a na čelo udělala křížek. Musel jsem se přemáhat, abych jí všechno neřekl. Vyprovázel mě můj milovaný pes Junák, zůstal stát u branky a smutně na mě koukal ... srdce se mi chvělo ... Byly to těžké chvíle loučení, abych se neprozradil ... vnitřní boje 17letého kluka ... Ale nic už mě nemohlo odradit ...“

A tak se s kamarádem vydali přes hranice přísně střeženého protektorátu směr Slovensko, Jugoslávie, Francie ... Cesta byla namáhavá, plná hladu a psychického vypětí ze střetu s Němci. Už na nádraží v Žilíně byli zadrženi slovenským četnictvem a po krátkém věznění byli oba eskortováni zpět na protektorátní hranici. Zde se jeho kamarád rozhodl vrátit se domů. Jiří Pavel se rozhodl prchat přes Polsko a Podkarpatskou Rus. V Mukachevě byl opět zadržen a vězněn, ale tamější čeští krajané docílili jeho propuštění. Následoval dramatický útek přes území Maďarska, který zvládl jen díky svému odhodlání a další pomoci českých krajanů. V Budapešti se mu podařilo navázat spojení s československým zahraničním odbojem a jeho lidmi na francouzském vyslanectví a následně uprchnout do Jugoslávie a odtud přes Střední východ do Francie.

V armádě

4. ledna 1940 v Agde vstoupil do Československé zahraniční armády a byl zařazen k jezdecké eskadroně Smíšeného předzvědného oddílu v Montpellier. Bojů na francouzské frontě se pro překotný vývoj událostí již neměl příležitost zúčastnit. Zhroucení Francie bylo pro všechny deprimující katastrofou, ale odhodlaní vojáky dál bojovat bylo přesto velké. A tak bylo 4.000 československých vojáků (z původních 10.000) evakuováno počátkem července 1940 do Anglie. Na příplutí k britským břehům pan Pavel vzpomíná: „V liverpoolském přístavu jsme se seřadili a přes město pochodovali na nádraží. Šli jsme v trojstupech, kluci vpředu nesli naši vlajku. Britové stáli ve špalírech s květinami v ulicích po obou stranách chodníků a nadšeně mávali nebo nás zdravili zvednutými prsty, což znamenalo „Good luck“, hodně štěstí. Připadalo mi to, jako by vítali svoje vojáky, kteří se vraceli z vítězné války.“

Po reorganizaci zbytku čs. jednotek na půdě Velké Británie byl zařazen ke kulometné rotě jako řidič nákladního vozidla a současně nastoupil na poddůstojnickou školu. Jeho jednotka sídlila v městečku Kineton nedaleko Leamingtonu Spa. Zde poznal řadu vojáků, kteří se později významně zapsali do dějin

odboje, jako např. npor. Adolf Opálka, nebo npor. Oldřich Pechal.

V táboře v Kinetonu se Jiří Pavel také setkával s vojenským kaplanem Hugo Vaničkem, rodákem z nedaleké obce Bystřec: „*Páter Vaniček byl moc hodnej člověk, byl to takový farář pro nás, my jsme měli všichni stejný hříchy. Moc nás do kostela nechodilo, z celé roty asi dvacet. Někteří se za to styděli, někteří měli jiné názory na náboženství a k Bohu se utíkali, jen když jim hrozilo nebezpečí. Jak se lidem vede dobře, zapomínají, a stávají se pasivními... Já jsem ale chodil o to raději a veřejně,*“ uvažuje tiše pan Pavel, a neříká to pateticky, ale se slzami v očích, za kterými lze vytušit jeho hlubokou víru ...

Ke konci roku 1941 mu zpravodajský důstojník jednotky nabídl dobrovolné zařazení do výcviku pro plnění zvláštních úkolů na území okupované vlasti, kam se pan Pavel hned přihlásil: „*Já jsem z toho byl velmi nadšen, další věci jsem příliš nedomyšlel a vůbec mě nenapadlo, že by se mohlo stát něco se mnou nebo s mojí rodinou. Nikdy nám nebylo řečeno, co se stalo s našimi kolegy, kteří seskočili do protektorátu a s jejich rodinami... a tak jsem řekl, že se mnou můžou počítat, že nezklamu ... Často jsem se obracel k Bohu. I při tom, když jsem se hlásil do Skotska do kurzu pro parašutisty určené k vysazení v protektorátu. V kurzu útočného boje nás učili i tzv. „Silence killing“ – tiché zabíjení, pro plnění úkolů v týlu nepřítel. Náš britský instruktor nám stále opakoval heslo: „Chcete-li zvítězit nad protivníkem, musíte jej překonat ve všem, v dobrém i v tom špatném.“ Byl to náročný výcvik, a já vždy v duchu prosil Boha, abych to nemusel nikdy dělat ... Každý, kdo se přihlásil do této akce, musel také slíbit, že v případě hrozby zajetí skončí sebevraždou. To se mi – jako katolíkovi – vymykalo mému přesvědčení. Instruktoři nám ale říkali, že to je nutné, protože kdybychom se dostali Němcům do rukou, dostanou z nás všechno. Nikoho nepřemlouvali, vše bylo na dobrovolné bázi.*

Ale pro tuto naši misi to bylo nutné rozhodnutí. Těsně před akcí dávali vojákům cyankáli.“ Po tomto výcviku následoval počátkem roku 1943 parašutistický kurs na letišti v Ringway u Manchesteru a v témže roce i kurz pro úderníky. Během výcviků byl Jiří Pavel hodnocen jako muž, který si přes svůj mladý věk skvěle osvojuje vojenské dovednosti a vykazuje vysoké morální kvality. Po reorganizaci čs. brigády na tankové jednotky, byl Jiří Pavel zařazen do Brigádní štábní roty. Získal výcvik jako řidič a později i velitel tanku, podílel se i na výcviku dalších mužů.

Výsadku do okupované vlasti se nedočkal, a tak byl počátkem roku 1944 převelen se svojí jednotkou na bojiště u Dunkerque. Zde se účastnil těžkých bojů. Velkou statečnost projevil při útoku své roty 5. listopadu 1944, kdy po vyřazení z boje všech ostatních tanků jeho čtyři v minovém poli, zůstal se svým tankem jako poslední na bojišti a během prudké nepřátelské palby se snažil vyprostit zasažené tanky svých kamarádů. V knize Martina Reichla pan Pavel vzpomíná: „*Došlo k velké explozi tanku přede mnou. Věž tanku se zcela utrhla a tank začal hořet. Zároveň vyhodil do výšky snad deseti metrů nabíječe Vaška Pej-sara, který v té době stál ve věži. Za letu se jeho tělo změnilo v živou hořící pochodeň. Dopadl mezi věž a tank. Tlak výbuchu vyhodil z tanku i osádku vyprošťovacího tanku, který začal vzápětí také hořet. Všude okolo hořely a padaly ve vzduchu kapky benzínu, které se snášely k zemi. Průzorem jsem pozoroval, jak na těle Vaška hoří oděv. Dva kluci začali na Vaška házet bláto a kusy vlhké hlíny a potom ho odtáhli za náš tank. Velmi jsem litoval, že jim nemohu dát svůj vojenský kabát, kterým by se Vašek prikryl a utlumil oheň. I přes hluk bojiště bylo slyšet, jak Vašek křičí bolestí, protože kromě rozsáhlých popálenin měl ještě zlomenou nohu. Zlomenou nohu mu kluci připevnili řemenem ke sten-gunu a naložili ho na náš tank. Ještě jsem slyšel, jak Vašek říká: „Jen se se mnou neserte!“ Celá posádka vyprošťovacího tanku utrpěla popáleniny, nejvíce byl zasažen řidič. Kysela mezitím vylezl z tanku a hasil jednoho z nich, který ležel vedle našeho tanku a hořel. Mezitím byl útok brigády odvolán ... Oba dva zasažené tanky zůstaly stát na bojišti jako němi svědkové války. Když byl dán pokyn k ústupu, měl jsem na tanku naloženo tělo zraněného Pej-sara. Tělo bylo na předku tanku a vadilo mi ve výhledu. Couval jsem velmi pomalu. Byli jsme na místě úplně poslední, všichni se již stáhli do výchozí pozice. Tanky 2. čety nás ale kryly po celou dobu intenzivní palbou ... Na shromaždišti roty jsme pokládali naše mrtvé – bylo jich kolem deseti. Zanedlouho přišla zpráva, že na následky popálenin zemřel i Vašek Pesar ...“*

V únoru 1945 byl Jiří Pavel převelen jako instruktor tankové jízdy do Kas-selu, a ještě v dubnu 1945 se účastnil ozbrojených střetů československých jednotek s Němci.

Po válce

Konec války zastihl Jiřího Pavla u 3. čety v La Palmu, městečku na břehu Středoze-mního moře, 30 km od Pyrenejí. V Anglii ho čekala manželka Betty a malý syn Jiří. Po návratu do Československa neměli vůbec nic, jak vzpomíná pan Pavel: „*Když jsem se vrátil z války, neměl jsem nic, než manželku s dítětem. Neměl jsem ani peníze na civilní oblečení, chodil jsem v uniformě. Němce vy-hnali, a tak bylo volně pohraničí. Já tehdy neměl ani líci, prostě nic. Tak jsem si myslel, že budu muset taky do pohraničí, zabrat si nějaký dům. Máti řikala: „Hochu, prosím tě, nedělej to, ... to není požehnaný, nezabí-rej nic takovýho, to je krádež. Podle toho si můžete udělat úsudek, jak jsme byli doma ve-dení. Matka byla přísná katolička, a já když jsem stál před nějakým vážným rozhodnutím, obracel jsem se také k Bohu. To byla vždy moje opora.*“

Manželka Betty se naučila česky velmi rychle a brzo se sžila s okolím, protože sama pocházela z chudé rodiny. Betty a syna zpočátku živili rodiče, protože pan Pavel si v Brně ještě dodělával maturitu. Pak nastoupil jako účetní do podniku Tiba v Jaroměři.

Atmosféra doma ale nebezpečně houstla. Vliv komunistické demagogie sílil a po převzetí moci začali komunisté s represemi. Těmi, kdo byli jako „přísluhovači Západu“ první na řadě, byli právě příslušníci zahraniční armády. Hodně jeho kamarádů emigrovalo. Jiří Pavel rozhodně odmítal vstup do KSČ. V září 1948 byl poprvé zadržen a krátkou dobu vězněn. Po propuštění byl vyhozen z práce a nadále směl pracovat pouze manuálně. V té době už měl dva syny. Z britského vyslanectví v Praze, kam Betty pravidelně jezdila, se mu dostalo varování, aby si dal pozor na provokace komunistů, že se ho budou za každou cenu snažit dostat za mříž. Říkali mu, že je pod dohledem StB, a ať nevěří nikomu – ani těm, se kterými sloužil v armádě, a k nimž má důvěru. Všichni mohou být zrádci nebo provokatéři, protože když člověka dostanou do rukou, dostanou z něj to, co chtějí. Upozornili ho také, že ho rozhodně nebude kontaktovat britská tajná služba, a pokud se sami dostanou za hranice, v Anglii se o ně postarají.

V r. 1951 už měli Pavlovi tři syny a ocitli se v obtížné situaci – bývalý zahraniční voják ze Západu, manželka Angličanka, tři malé děti. Jiří těžko sháněl práci. Setkával se s kolaborací některých bývalých kamarádů. Spolu-žák, se kterým v r. 1939 původně odcházel do zahraniční armády, který se ale po zadržení a eskortování slovenským četnictvem na hranice protektorátu vrátil domů, snažil se jako donašeč vetřít zpět do jeho důvěry. Setkával se s tlaky ze všech stran, a on jim s neuvěřitelnou houževnatostí odolával. Neprístupil na sebemenší vnější podvolení se komunistům, ani když za ním přišla manželka s návrhem vstoupit do Svazu československo-sovětského přátelství, aby měli klid: „*Jednou za mnou přišla manželka, ať vstoupím do Svazu československo-sovětského přátelství, že tam je celá vesnice, a že o nic nejde ... Ale proč bych*

to dělal? Vždyť když budu přítel Sovětského svazu, tak to znamená, že zahrnuju jejich západní opozici, která mě kdysi tak pomohla, a to není pravda," uvažuje pan Pavel.

Jiří Pavel si sehnal práci na stavbě vodní nádrže Rozkoš, ale na příkaz komunistů ji musel opustit a v r. 1952 šel pracovat jako dělník do kamenolomu: „Byla to těžká práce, ale já jsem v té manuální dřině nacházel útěchu a psychologický odpočinek. Po práci jsem byl unavený, ale spokojený.“ Třináctiletá práce v lomu zanechala své následky v podobě onemocnění plic a poškození zraku. V r. 1965 přešel do ovocnářského střediska JZD, kde se staral o sady a aleje. Výdělek zde byl sice menší, ale zato lehčí práce: „Stromy, s těmi jsem cítil, jako by to byly živé bytosti. Tady jsem byl taky spokojený, jak jsem si práci naplánoval, tak jsem si ji udělal. Když jsem byl začátkem 50. let v kanceláři, tam to byla samá přetvářka. Předem mnou lidé mluvili jinak, a když tam přišel nadřízený, tak mluvili taky jinak. Kejvali na to, když popravovali generála Píku, kejvali na to, když popravovali Horákovou ... Všude byli lidé, který jen kvůli lépe namazanému krajci dělali všechno možné, aby je nevyhodili z práce. Já jsem riskoval všechno a říkal věci tak, jak si je myslím. Nemohl jsem to v sobě přenést ...“ přemítá pan Pavel.

Také Betty směla pracovat pouze manuálně. Dobře se sžila s místními lidmi a dělala 14 let v místním kravíně dojičku. Pavlovi byli stále pod dohledem StB a jejich synům nebylo dovoleno studovat na střední škole.

„Co bylo pro mě v této době nejdůležitější?“

... víra v Boha. Tam jsem se obracel ve svých starostech i radostech. Byl jsem spokojen, že nejdu proti svému přesvědčení, i když to nebylo jednoduché - třeba když mě vyhodili z práce, protože jsem patřil mezi ty, kteří nesouhlasili s vývojem tady po válce ... Nikdy v životě jsem nevolil, vždycky jsem se uchránil toho, abych volil gaunery ... Myslím, že jsem povahou optimista. I v těch nejhorších situacích jsem věřil, že s Boží pomocí vše dobře dopadne. Celý život jsem se na něco těšil - na střední školu, až budu mít po maturitě, ve válce jsem si ve skrytu duše plánoval mírový život, který nakonec dopadl zcela jinak, a v padesátých letech jsem věřil, že ta podivná doba jednou skončí a že zase bude dobře ...“

Po celou dobu byl Jiří Pavel sledován nasazeným konfidentem, a když požádal po r. 1989 o výpis ze známů StB, dostalo se mu do rukou 92 stránek textu, který popisuje, jak tady žil ...

V r. 1969 získali Pavlovi povolení odjet do Anglie za umírajícím ot-

cem Betty. S výjimkou syna Slavomila už se nevrátili. Doma byli proto počátkem 70. let odsouzeni za nepovolené opuštění republiky k 18 měsícům nepodmíněně a propadnutí majetku. Jejich dům koupil za symbolickou částku velitel Lidových milicí v České Skalici.

V anglickém exilu žila rodina v Leamingtonu a začínali opět od nuly. Měli zde řadu přátel ještě z válečné doby, hodně bývalých vojáků se zde oženilo. Pan Pavel pracoval jako brusič kovů ve strojní výrobě, Betty jako kuchařka. Jiří Pavel se také zapojil do činnosti zahraniční Československé obce legionářské a pomáhal uprchlíkům z Československa v nouzi.

Teď žije Jiří Pavel v České Skalici v péči svého syna Slavomila a snachy Zdeny. Těžko se pohybuje, nevidí ... ale v hlavě má pestrobarevný obraz svého života: „Vím, že můj život nebyl nijak mimořádný, jsou tisíce lidí, kteří prožili mnohem horší věci než já. Měl jsem štěstí, že jsem to všechno přežil, ale je spousta těch, co jsem během svého putování potkal, kteří se nové svobody nedožili, a bylo na ně neprávem zapomenuto. Proto jsem více vzpomínek věnoval jim než tomu, co jsem zažil já,“ končí tento bývalý voják své vyprávění v knize Martina Reichla.

Jiří Pavel se při naší návštěvě v České Skalici občas zarazí, a pak si omluvně posteskuje: „Ale vždyť to vypadá, jako bych se vám chlubil ... Máti mně říkávala - hochu, ono to nějak dopadne, neboj se, Pán Bůh je všude... Tomu jsem vždycky věřil a věřím dodnes ...“, uzavírá se slzami v očích skromný muž s velkou vnitřní silou ...

Martin Reichl: F2074 vypráví ...
Vzpomínky příslušníka čsl. obrněné brigády
Jiřího Pavla, nakl. Pavel Mervart,
Červený Kostelec, 2010
/M

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

neděle 6.4. **5. postní**
7.15 h. Letohrad Ex 37,12-14 Ž 130
8.45 h. Lukavice Řím 8,8-11
10.15 h. Orlice J 11,1-45

sobota 12.4. 19 h. Lukavice
neděle 13.4. **Květná neděle**
sbírka na potřeby diecéze
7.15 h. Letohrad Iz 50,4-7 Ž 22
8.45 h. Mistrovice Flp 2,6-11
10.15 h. Orlice Mt 26,14-27.66
15.00 h. Letohrad – bohoslužba smíření

Zelený čtvrtek 18 h. Letohrad
Velký pátek setkání s dětmi 14 h. Letohrad
18 h. Letohrad

neděle 20.4. **Slavnost ZMRTVÝCHVSTÁNÍ PÁNĚ**

5.00 h. Orlice 1. Gn 1,1-2,2
6.30 h. mše Ž 104
2. Gn 22,1-18
Ž 16
3. Ex 14,15-15,1
Ex 15,1-6.17-18
4. Iz 54,5-14
Žl 30
5. Iz 55,1-11
Iz 12,2-6
6. Bar 3,9-15.32-4,4
Ž 19
7. Ez 36,
16-17a.18-28
Ž 42
8. Řím 6,3-11
Ž 118
9. Lk 24,1-12
10.15 h. Letohrad

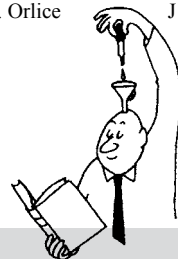
po bohoslužbě
společná snídaně
v Orlovně

Pondělí velikonoční Sk 2,14.22-33
7.15 h. Letohrad Ž 16
8.45 h. Mistrovice Mt 28,8-15
10.15 h. Lukavice

sobota 26.4. 19 h. Lukavice
neděle 27.4. **2. velikonoční**
7.15 h. Letohrad Sk 2,42-47 Ž 118
8.45 h. Mistrovice 1 P 1,3-9
10.15 h. Orlice Jan 20,19-31

sobota 3.5. 19 h. Mistrovice
neděle 4.5. **3. velikonoční**
putovní slavnost v Lukavici
7.15 h. Letohrad Sk 2,14.22-28 Ž 16
8.45 h. Lukavice 1 P 1,17-21
10.15 h. Orlice Lk 24,13-35

sobota 10.5. 19 h. Lukavice
neděle 11.5. **4. velikonoční**
sbírka na bohoslovce
7.15 h. Letohrad Sk 2,14a.36-41 Ž 23
8.45 h. Mistrovice 1 P 2,20b-25
10.15 h. Orlice J 10,1-10

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, Miloslava Šejvlová, jazyková úprava Jana Kalousková, e-mail: ivamarkova@tiscali.cz • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741